

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**Соціальне і правове забезпечення волонтерської
діяльності в Україні в умовах безпекових викликів**

МАТЕРІАЛИ

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
27 квітня 2023 року*

Київ – 2023

УДК 342.349.3:364-322(477)

Рекомендовано до друку Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 5 від 27.04.2023 р.).

Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. / за заг. ред. П. В. Горінова, Р. Г. Драпушка; Навчально-науковий інститут права УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 27 квітня 2023 р.). Київ, 2023. 246 ст.

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціальне і правове забезпечення волонтерської діяльності в Україні в умовах безпекових викликів» містять короткий зміст результатів науково-дослідних робіт студентів, аспірантів, докторантів, науково-педагогічних працівників та наукових співробітників закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячений актуальним проблемам соціального захисту, охорони здоров'я, правового регулювання та підтримки волонтерів, а також аналізу практики застосування законодавчих та нормативних актів у цій сфері. Збірник містить цінну інформацію для дослідників, викладачів, практиків та всіх, хто цікавиться проблемами волонтерства в Україні та має намір допомогти розвитку цього напрямку в державі.

Розраховано на усіх зацікавлених проблемами волонтерської діяльності в їх соціальних і правових аспектах.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

©Автори публікацій, 2023

©Навчально-науковий інститут права, 2023

©Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023

КОНЧАКОВСЬКА ВАЛЕНТИНА,
*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

КОСТЮШКО УЛЯНА,
*студентка IV курсу зі спеціальності 081 «Право»
Навчально-наукового інституту права
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*

ВОЛОНТЕРСТВО І МОЛОДЬ: ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ

Волонтерство стає все більш поширеним явищем серед молоді у сучасному світі. Що стосується України, слід зазначити, що поштовхом до поширення волонтерського руху стала Революція Гідності та початок війни на Донбасі, далі – повномасштабна військова агресія, яка відродила патріотизм, об'єднала українську спільноту у велику родину. Українські громадяни не лише не занепали духом, а й згуртувалися, почали працювати, вірити, захищати, допомагати, і своєю самовідданістю «запалили» патріотичний дух, показали гідний приклад нескореності та жаги до перемоги, тим самим консолідували цивілізований світ у наданні допомоги Україні.

Волонтерство – важливий елемент активної громадянської позиції, що веде до розвитку громадянського суспільства та сприяє державотворенню загалом. Водночас, зростання популярності волонтерства викликає необхідність у розумінні правових аспектів такої діяльності.

Закон України «Про волонтерську діяльність» (далі – Закон) вказує, що «Волонтер – фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану неприбуткову діяльність шляхом надання волонтерської допомоги» [3]. Загальна Декларація волонтерів (прийнята 1990 р. Міжнародною Асоціацією Добровольчих Зусиль) визначає, що волонтерська діяльність спрямована на побудову та розвиток громадянського суспільства [1].

Волонтерство є важливим елементом розвитку і формування активної громадянської позиції і не лише тих громадян, хто долучається до такого руху, а й служить прикладом для підростаючого покоління й виховує активний патріотизм, відповідальність, толерантність, високі моральні цінності.

Так, у 2015 р. третина молоді віком 14–34 роки зазначила, що вони мають досвід волонтерської роботи, з них 11% (4% – у 2016 р.) займалися волонтерством протягом 12 останніх місяців, що передували опитуванню, а також раніше мали такий досвід, 11% (4% – у 2016 р.) займалися протягом останніх 12 місяців, але раніше не займалися, 14% (5% – у 2016 р.) опитаних не займалися волонтерством впродовж останніх 12 місяців, але займалися цим раніше. Ніколи не займалися волонтерством у 2015 році – 64% (87% – у 2016 р.) української молоді [5, с.30]. Вже у 2022 р. у Реєстрі волонтерів Державної податкової служби зареєструвалися у 8,4 рази більше волонтерів, ніж за весь час існування цього переліку [6]. Зрозуміло, що у вище наведених цифрах мова йде лише про офіційно зареєстрованих волонтерів, хоча насправді їх в десятки, можливо й сотні разів більше. Тенденції волонтерського руху стрімко розповсюджуються і серед школярів. Адже спільна мета має велику силу.

Діяльність волонтерів базується на певних правових засадах, які регулюють взаємини між волонтерами, організаціями та іншими сторонами. Однією з основних правових засад діяльності волонтерів є принцип добровільності, що передбачений ч.2 ст.1 Закону [3]. Це означає, що волонтерська діяльність не може бути обов'язковою для будь-якої особи. На виконання такого положення Конституція України проголошує, що ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання громадян чи обмежений у правах за належність чи неналежність до політичних партій або громадських організацій. Поряд з цим, ще однією важливою правовою засадою є принцип безпеки та охорони здоров'я волонтерів. Організації, які залучають волонтерів, повинні забезпечувати їх безпеку та здоров'я під час виконання волонтерських робіт. Важливим елементом правових засад діяльності

волонтерів є визнання їх права на захист своїх інтересів та прав під час здійснення волонтерської діяльності.

Волонтерська діяльність є важливою складовою розвитку громадянського суспільства, де молодь має ключову роль, адже молоді люди мають більшу схильність до надання волонтерської допомоги та виявляють активну участь у соціальних проєктах [2].

Правова база волонтерської діяльності, зокрема, молодіжної, визначає засади реалізації прав та обов'язків волонтерів, а також їх взаємодії з іншими учасниками волонтерського руху. У зв'язку з цим, в Україні прийнято низка законодавчих актів, які спрямовані на підтримку та розвиток молодіжного волонтерського руху.

Організація та проведення волонтерської діяльності дітей та молоді в Україні здійснюється у відповідності до вимог пакету документів нормативно-правового забезпечення навчально-виховної роботи в умовах школи та поза нею. Такими документами є: Закони України «Про волонтерську діяльність», «Про освіту» та «Про загальну середню освіту», наказ Міністерства освіти і науки України від 6 червня 2022 року № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України», Концепція Нової української школи, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року», Державний стандарт початкової освіти (затверджено у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688); Методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році (лист № 1/9530-22 від 19.08.2022) та інші.

Волонтерство та молодь є надзвичайно важливими для розвитку суспільства, оскільки є каталізаторами позитивних змін у соціумі. Правові засади діяльності волонтерів та молоді є основою для забезпечення їх безпеки та захисту їх прав, свобод та інтересів. Однак, на жаль, далеко не всі

волонтерські організації дотримуються законодавства та правил безпеки, тому дуже важливо, щоб уряд та органи місцевого самоврядування надавали підтримку волонтерам та молоді, аби забезпечити безпеку та захист їх прав. Крім того, необхідним є розширення умов розвитку волонтерства та молодіжної діяльності, зокрема, шляхом надання фінансової підтримки, розвитку мережі волонтерських центрів, залучення волонтерів до участі у різноманітних програмах та проєктах.

Цінним є ще й те, що усі молоді люди пишаються волонтерством в Україні, його масовістю, спроможністю вирішувати надскладні задачі та об'єднувати українців задля досягнення спільної мети. Вони також усвідомлюють корисність та важливість волонтерства, пишаються друзями волонтерами [4]. Та самі долучаються до лав волонтерів помножуючи добро, справедливість, милосердя та взаємодопомогу.

Список використаних джерел:

1. Загальна декларація волонтерів, прийнята на XI конгресі Міжнародної асоціації волонтерів. Права людини: навч. посіб. К.: Просвіта, 2002. С. 67.
2. Загальнонаціональне дослідження «Волонтерство в Україні» : сайт Представництва Організацій Об'єднаних Націй в Україні. URL: <http://www.un.org.ua/images/volunteer.pdf> (дата звернення: 05.04.2023).
3. Про волонтерську діяльність : Закон України від 10.04.2011 № 3236-VI станом на 13.12.2022 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
4. Майбутнє молодіжного волонтерства в Україні: що мотивує, створює бар'єри та як популяризувати волонтерство? Громадський простір. 2022. URL: <https://www.prostir.ua/?news=majbutnje-molodizhnoho-volonterstva-v-ukrajini-scho-motyvuje-stvoryuje-barjery-ta-yak-populyaryzuvaty-volonterstvo> (дата звернення: 05.04.2023).

5. Молодь в Україні. 2018. URL: https://pnwm.org/wp-content/uploads/2022/10/Mlodziej-na-Ukraine_publicacja-UA.pdf (дата звернення: 05.04.2023).

6. Реєстр волонтерів торік зріс у понад 8 разів порівняно з попереднім. Українська правда. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2023/02/20/697215> (дата звернення: 05.04.2023).